

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน) ในจังหวัดเชียงใหม่ มีแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิดและทฤษฎี

หลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย

จากนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาของระบบสถาบันการเงิน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยสามารถฟื้นตัวได้จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ นับตั้งแต่กลางปี 2540 โดยให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมให้สถาบันการเงินปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับลูกหนี้โดยเร็วที่สุด เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้เจ้าหนี้สถาบันการเงินและลูกหนี้สามารถดำเนินธุรกิจได้ตามปกติโดยเร็ว ซึ่งหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มิถุนายน 2541 เป็นต้น และได้ปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์ใหม่เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2542 โดยความหมายของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นดังนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หมายถึง การร่วมมือกันในการเจรจาระหว่างเจ้าหนี้สถาบันการเงินผู้ให้กู้ยืมเงินกับลูกหนี้ ซึ่งเป็นผู้กู้ยืมเงินในการแก้ไขปัญหาหนี้ระหว่างกัน เพื่อให้เจ้าหนี้สถาบันการเงินได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด และลูกหนี้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

จากความหมายของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยข้างต้น แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือทั้งฝ่ายเหลือทั้งฝ่ายสถาบันการเงิน และลูกหนี้ให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้ร่วมกัน ซึ่งในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2541: 6)

1. ให้สถาบันการเงินได้รับชำระหนี้คืนสูงสุดจากลูกหนี้
2. ให้สถาบันการเงินสามารถลดการจัดชั้นหนี้ และการกันสำรองหนี้ที่มีปัญหา

นั่นคือ

2.1 เมื่อปรับโครงสร้างหนี้แล้วลูกหนี้ที่มีปัญหาจะได้รับการปรับชั้นหนี้เป็นจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน

2.2 หากลูกหนี้ผ่อนชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขตั้งแต่ 3 งวด หรือ 3 เดือนติดต่อกัน สามารถปรับเป็นหนี้ปกติได้

3. สถาบันการเงินสามารถนำส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เกิดขึ้นไปขอรับการช่วยเหลือจากทางการเพื่อเพิ่มกองทุนชั้นที่ 2 ได้

4. เป็นการสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เนื่องจากทั้งสถาบันการเงินและลูกหนี้สามารถดำเนินการร่วมกันภายใต้แผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยสถาบันการเงินได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ตามแผน และลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการของตนต่อไปได้ ซึ่งทำให้ทั้งสองฝ่ายมีสภาพคล่องในการดำเนินงาน และมีส่วนทำให้ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว

วิธีการที่สถาบันการเงินใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ อาจมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับความจำเป็น และสถานะภาพของลูกหนี้ รวมทั้งนโยบายของสถาบันการเงินในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วย ดังนั้นวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของแต่ละสถาบันการเงินจึงอาจแตกต่างกันไป และสถาบันการเงินอาจใช้วิธีการหลายวิธีในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้รายใดรายหนึ่ง เช่น (ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ , 2547)

1) ลดอัตราดอกเบี้ย ได้แก่การลดอัตราดอกเบี้ยจากเดิมดอกเบี้ยผิดเงื่อนไขเป็นดอกเบี้ยปกติ

2) ขยายเวลาในการชำระหนี้ (จากหนี้เดิมที่เป็นระยะยาวอยู่แล้ว) เช่นการขยายระยะเวลา จากเดิมผ่อนชำระเสร็จสิ้นภายใน 10 ปี เป็น 15 ปี

3) ปรับหนี้ระยะสั้นเป็นระยะยาว คือการเปลี่ยนจากหนี้ที่มีอายุวงเงิน 1 ปี เป็น 10 ปี เช่นการเปลี่ยนจากวงเงิน โอดี เป็นเงินกู้

4) ลดต้นทุนเงินและ/หรือดอกเบี้ยค้างรับ คือการลดต้นทุน หรือดอกเบี้ยค้างรับของลูกหนี้ลง

5) รับโอนสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันการชำระหนี้ คือการตีทรัพย์ชำระหนี้ของหนี้ที่มีอยู่

6) รับโอนทรัพย์สินที่มีหลักทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเพื่อการชำระหนี้ คือกรณีลูกหนี้มีทรัพย์สินอื่นนอกเหนือจากทรัพย์สินที่จำนองกับธนาคารแล้ว นำมาโอนเพื่อชำระหนี้

7) รับโอนสินทรัพย์โดยมีสัญญาใช้สิทธิลูกหนี้ขอโอนกลับคืน คือการให้สิทธิลูกหนี้ที่จะขอโอนทรัพย์สินคืนกลับเป็นของลูกหนี้ตามเดิม กรณีลูกหนี้ชำระหนี้เสร็จสิ้น

8) ให้ระยะเวลาการปลอดเงินต้น และ/หรือ ดอกเบี้ย คือช่วงระยะเวลาการชำระหนี้ที่มีการปลอดเงินต้นหรือดอกเบี้ย เช่นระยะ 3 เดือน หรือ 6 เดือน

9) แปลงหนี้เป็นทุน คือการทำให้ทรัพย์สินที่เป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ แล้วทำให้มีเอกสารสิทธิ์อย่างถูกต้อง เพื่อที่จะนำมาจำนองได้

ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ขั้นตอนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ขนาดเล็ก เช่น ลูกหนี้ที่มียอดหนี้คงค้างต่ำกว่า 5 ล้านบาท มีดังนี้

1. การสำรวจธุรกิจของตนเองในเบื้องต้น

ลูกหนี้ที่มีปัญหาหนี้คงค้างกับสถาบันการเงินจะต้องพิจารณาธุรกิจของตนเองก่อนว่ามีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหานี้คงค้างอย่างไร เพื่อให้ธุรกิจของตนที่ดำเนินการอยู่ดำเนินการต่อไปได้ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นต้องหารือกับเจ้าหนี้ก็ควรที่จะเปิดเผยข้อมูลตลอดจนรับฟังคำแนะนำจากเจ้าหนี้สถาบันการเงินเพื่อให้ธุรกิจดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งเป็นการร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลโดยเร็ว

2. การหารือระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้

การหารือระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายต้องการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การพบกันเพื่อหารือปัญหาจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อหารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และพิจารณาความสามารถของลูกหนี้ในการดำเนินธุรกิจต่อไปจนสามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งอาจจำเป็นต้องเชิญบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญเป็นคนกลางและเป็นที่ยอมรับของทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้มาช่วยแนะนำการแก้ไขด้วย เพื่อดำเนินการตามแนวทางที่เห็นว่ดีที่สุด หากมีปัญหาการนัดหารือ คู่กรณีสามารถร้องขอให้มีการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปยังคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัด หรือที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อเป็นคนกลางในการนัดให้ทั้งสองฝ่ายพบปะเจรจากัน

3. การจัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้

เมื่อข้อตกลงแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจจากทั้งสองฝ่าย คือ เจ้าหนี้และลูกหนี้แล้ว จะต้องจัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติและเป็นหลักฐานในการรับสิทธิประโยชน์จากทางต่อไป

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

อรอนงค์ วสันติอุปโภคกร (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานสินเชื่อในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลของการศึกษา พบว่า พนักงานสินเชื่อส่วนใหญ่มีอายุการทำงานในธนาคารและอายุงานในแผนกสินเชื่อ ประมาณ 6 – 10 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าสถานะเศรษฐกิจและการเมือง และความสามารถในการชำระหนี้มีความสำคัญต่อศักยภาพลูกหนี้มากที่สุด ในด้านกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ควรมีการติดตามผลภายหลังที่ได้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว วิธีการที่ใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุด คือ การปรับหนี้ระยะสั้นเป็นหนี้ระยะยาว การขยายระยะเวลาการชำระหนี้และชำระดอกเบี้ยใหม่บางส่วน ดอกเบี้ยเดิมให้จัดตั้งพักไว้ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่สุด คือสถานะเศรษฐกิจที่ยังไม่ดีขึ้น และลูกหนี้มีความสามารถชำระหนี้ไม่เพียงพอ ซึ่งพบว่า พนักงานสินเชื่อส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อศักยภาพลูกหนี้ กระบวนการ และวิธีการที่ใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นตำแหน่งหน้าที่ของพนักงานสินเชื่อจะมีความคิดเห็นเรื่องความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แตกต่างกัน

นิรันดร์ ภีระบรรณ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง สาเหตุของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารกรุงไทย ในจังหวัดเชียงราย จากการศึกษา พบว่า สาเหตุที่ทำให้ลูกหนี้เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ นั้นเกิดจากภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำจนทำให้การประกอบธุรกิจทั่วไปซบเซา และกำลังซื้อของประชาชนลดลง และเกิดจากลูกหนี้ใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ รวมทั้งลูกหนี้มีภาระหนี้สินอื่นมากทั้งในและนอกระบบ นอกจากนั้นการขาดสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจ การประกอบธุรกิจใหม่ที่ลูกหนี้ขาดประสบการณ์และประกอบธุรกิจหลายประเภทเกินไป ตลอดจนในช่วงเงินกู้ไม่เหมาะสมกับธุรกิจ ต่างก็เป็นเหตุที่ทำให้ลูกหนี้เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งสิ้น และลูกหนี้เหล่านี้ส่วนใหญ่ทราบว่าธนาคารมีการประนอมหนี้และมีความต้องการประนอมหนี้ ในจำนวนลูกหนี้ที่ต้องการประนอมหนี้นั้นอยู่ในระหว่างการเจรจาและยื่นคำขอประนอมหนี้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้การประนอมหนี้ของธนาคารประสบผลสำเร็จ ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ชัยศักดิ์ ไทยอุบลถัมภ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธุรกิจขนาดเล็ก กรณีศึกษาธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขานนช่างคลาน เชียงใหม่ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากลูกหนี้ธุรกิจขนาดเล็ก จำนวน 80 คน และจากพนักงานสินเชื่อ จำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ขนาดเล็กเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ปัจจัยด้านศักยภาพของลูกหนี้ ที่มีผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุดคือ ความสามารถในการชำระ

หนี้ และภาวะเศรษฐกิจทั่วไป ปัจจัยด้านปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุดคือ ภาวะเศรษฐกิจทั่วไปยังคงซบเซา ปัจจัยด้านกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ที่มีผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุดคือ พนักงานสินเชื่อมีความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ปัจจัยด้านวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุดคือ การลดดอกเบี้ยที่ค้างชำระ

ในส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามพนักงานสินเชื่อ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี มีอายุการทำงานในธนาคารมากกว่า 6 ปี ปฏิบัติงานด้านสินเชื่อ 5 ปีขึ้นไป การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกค้าหนี้ธุรกิจขนาดเล็ก ปัจจัยด้านกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ที่มีผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุดคือ พนักงานสินเชื่อมีความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ปัจจัยด้านศักยภาพของลูกค้าของธนาคารฯ ที่มีผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุดคือ ด้านเงินทุนและภาวะเศรษฐกิจทั่วไป ปัจจัยด้านปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุดคือ ขั้นตอนในการขออนุมัติของธนาคารฯ ชำช้าและล่าช้า ปัจจัยด้านวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุดคือ การลดดอกเบี้ยที่ค้างชำระ